

LUNDS
UNIVERSITET

STVA22/Uppsatsarbete i internationell politik

VT21

Statsvetenskapliga institutionen

Handledare: Barbara Magalhaes Teixeira

Ojämlighet och livskvalitet

En regressionsanalys av effekterna av ekonomisk och könsrelaterad ojämlikhet på
länders livskvalitet

Greta Lundberg
Samuel Dahlman

Abstract

Den här uppsatsen undersöker effekterna av ekonomisk och könsrelaterad ojämlikhet på länders aggregerade livskvalitet och argumenterar för betydelsen av en intersektionell analys av ojämlikheterna. Studien skapar ett livskvalitetsindex och utgår ifrån en regressionsanalys för att testa följande hypoteser: könsrelaterad och ekonomisk ojämlikhet har en negativ effekt på livskvalitet, interaktion mellan ojämlikheterna påverkar livskvalitet ännu mer negativt och OECD-länder har en högre nivå av livskvalitet.

Resultatet visar på relativt starka samband mellan de två ojämlikheterna och livskvalitet, att högindustriella länder har en högre livskvalitet och att det inte finns något signifikant samband mellan livskvalitet och interaktionen mellan ojämlikheterna. Detta antyder att ojämlikhet begränsar valfriheten hos marginaliserade grupper och att länder med högre grad av ojämlikhet därför har lägre livskvalitet. Vidare kan högindustriella länders dominanta position i det internationella systemet vara en förklaring till den högre livskvaliteten. Slutligen innebär insignifikansen att modellen kan behöva justeras för att bättre ta hänsyn till intersektionalitet.

Nyckelord: livskvalitet, ekonomisk ojämlikhet, könsrelaterad ojämlikhet, marxistisk feminism, beroendeskolan

Antal ord: 9809

Innehållsförteckning

1. Introduktion	1
2. Syfte	2
3. Frågeställning	2
4.1. Livskvalitet	2
4.2. Feminism	4
4.3. Neomarxism och beroendeskolan	5
5. Teoretiskt ramverk	6
5.1. Marxistisk feminism	7
6. Metod	9
6.1. Beskrivning av modellens variabler	10
6.2. Operationaliseringar	12
6.3. Avgränsningar	15
6.4. Index	16
7. Material	20
8. Resultat	22
8.1. Könslaterad ojämlikhet	22
8.2. Ekonomisk ojämlikhet	25
8.3. Könslaterad och ekonomisk ojämlikhet	28
9. Diskussion	30
10. Sammanfattning	35
Referenslista	36

1. Introduktion

Denna uppsats har för avsikt att genom regressionsanalys undersöka relationen mellan ojämlikhet och livskvalitet. Texten behandlar detta utifrån ojämlik fördelning av ekonomiska resurser, social status och makt. Med ett neomarxistiskt och feministiskt ramverk förklarar vi hur ojämlikhet tar sig uttryck mellan grupper inom samhällen likväl mellan olika länder.

Livskvalitetsforskning behandlar oftast faktorer som hälsa, självskattad lycka och tillgångar till olika resurser såsom vatten och medicin. Vår uppsats, å andra sidan, intresserar sig för hur ojämlikhet och framförallt relativ ojämlikhet har en effekt på omständigheter som vi menar ligger till grund för hög livskvalitet. För att göra livskvalitet mätbart kommer uppsatsen att konstruera ett index som omfattar länders sociala, ekonomiska och politiska dimensioner. Med ett teoretiskt ramverk som beskriver världen som kapitalistisk och patriarkal söker vi ett samband mellan dessa strukturer och deras påverkan på människors livskvalitet. Detta är relevant att undersöka eftersom tidigare studier inom en bredd av akademiska fält har visat på negativa effekter till följd av ojämlikhet, inte bara rent ekonomiskt utan även socialt och för relationen inom och mellan länder. Vår uppsats intresserar sig för hur detta i förlängningen påverkar människors livskvalitet. Undersökningen kommer att analysera hur ekonomisk ojämlikhet och könsrelaterad ojämlikhet direkt påverkar olika faktorer, som utifrån bland annat Amartya Sen's forskning har betydelse för livskvalitet. I boken *Global Politics* tydliggör Spike V. Peterson varför detta är viktigt och intressant att studera:

“In the long term, growing inequalities drain people's sense of inclusion in a global community: increase feelings of frustration, despair and resentment; reduce the likelihood of people working together for common goals; and undermine democratic principles, which require inclusiveness.”

(Peterson 2013, s. 382)

Uppsatsen introducerar först tidigare relevant forskning inom livskvalitet, feminism, neomarxism och beroendeskolans för att därefter argumentera för att marxistisk feminism är en passande teori för undersökningen. Efter detta redogörs studiens metod och material för att förklara och motivera operationaliseringar och avvägningar som görs, samt hur vårt livskvalitetsindex har konstruerats. Resultatet av den statistiska analysen presenteras sedan och utgår ifrån sex

regressioner där vi först undersöker sambandet mellan könsrelaterad ojämlikhet och livskvalitet, och därefter ekonomisk ojämlikhet. Sambandet i de två första regressionerna kontrolleras för genom ytterligare två regressioner vilka kategoriserar länder som högindustriella länder (representerade av OECD-länder) och övriga länder för att undersöka om det finns en signifikant skillnad i livskvalitet. De två sista regressionerna är multivariata, där den femte för en analys som kombinerar könsrelaterad och ekonomisk ojämlikhet, och den sjätte inkluderar även en interaktionsvariabel för att undersöka hur kön och ekonomiska resurser samspelar. Slutligen för uppsatsen en diskussion i relation till resultatet utifrån det teoretiska ramverket, för att avslutningsvis sammanfattas.

2. Syfte

Syftet med uppsatsen är att producera en modell för att undersöka hur könsrelaterad och ekonomisk ojämlikhet påverkar livskvalitet för att argumentera för en intersektionell analys av kön och klass. Genom undersökningen söker vi en bättre förståelse för hur olika teorier kan förklara samband i statistisk data för livskvalitet. Denna modell gör det möjligt att med empiriska exempel visa hur livskvalitet påverkas av att världen inte är jämlik. Vi söker att ge en generell bild av hur ojämlikhet kan kopplas till livskvalitet globalt för att på så sätt kunna avgöra vad som kan tänkas vara av vikt för att höja människors livskvalitet. Undersökningen syftar till att förklara olika mönster som visar på ett samband mellan hög ojämlikhet och låg livskvalitet inom länder för att sedan föra en diskussion om skillnader mellan olika grupperingar av länder.

3. Frågeställning

Hur påverkas länders generella livskvalitet av könsrelaterad och ekonomisk ojämlikhet?

4. Tidigare forskning

4.1. Livskvalitet

Inom området för livskvalitetsforskning är det möjligt att urskilja flera viktiga faktorer för livskvalitet. En stor del av forskningen återfinns medicinska tidskrifter och är främst relaterad till fysisk hälsa, mobilitet och sjukdomstillstånd. I denna typ av forskning menar man att välmående

är direkt kopplat till det kroppsliga, vi intresserar oss snarare för *samhällets* påverkan på individers livskvalitet. Det innebär att vår uppsats kommer att fokusera på faktorer som berör ekonomisk och könsrelaterad ojämlikhet.

Forskare som exempelvis D'Ambrosio m.fl. (2020) betonar den faktiska inkomsten när de diskuterar livskvalitet, men mer likt Amartya Sen (1993) intresserar sig uppsatsen för fördelning och relativa skillnader i ekonomin för att förklara påverkan på livskvalitet. Sen har skapat ett teoretiskt ramverk för att förklara vad som är centralt för livskvalitet. Han betonar framförallt två aspekter som viktiga, vilka han kallar “capabilities” och “functionings”. Capabilities innebär individers möjligheter att uppfylla sina egna viljor och syften, eller värdet i att kunna välja sitt liv utan yttre påtryckning (Sen 1993, s. 31). Det kan handla om saker som utbildning, rösträtt, rätt till sin kropp eller något så basalt som att ha möjlighet att välja sin mat. Den första sortens functionings kallar Sen för “elementary functionings” och handlar om värdet i att *vara* någonting (Sen 1993, s. 31–32). Att vara mätt, fri från sjukdom eller respekterad är kanske det mest grundläggande exemplet. Den andra typen benämner han som “complex functionings” och dessa handlar istället om värdet att *göra* någonting (Sen 1993, s. 36–37). Det kan handla om att kunna engagera sig i lokalsamhället eller att kunna välja sina ledare. Livskvalitet är således att ha *capabilities* att välja sina *functionings*. Det innebär att livskvalitet bygger på saker som frihet, trygghet och förutsättningar att påverka sin livssituation. Detta kommer i uppsatsen att mätas utifrån ekonomiska, politiska och sociala förutsättningar. Att mäta utifrån dessa aspekter ligger även till grund för Rawls rättviseteori där han menar att rättvisa är just:

“ [möjligheten till frihet] och ett samhälle organiserat så att social och ekonomisk ojämlikhet ska vara fördelad så att den gynnar de sämst ställda och att sociala och ekonomiska fördelar ska vara kopplade till positioner i samhället som öppna för alla på lika villkor.”

(Åse 2011, s. 52)

Vår uppsats har visserligen utgångspunkten i *livskvalitet* snarare än i *rättvisa*, men ojämlikhetsbegreppet är normativt betingat och utgår i viss mån från en idé om vad som är ett rättvist och önskvärt samhälle. Rawls teori säger därför något som är centralt för synen på hur social och ekonomisk ojämlikhet agerar begränsande. Denna begränsning innebär utifrån Sens och uppsatsens perspektiv att om man tillhör en grupp som är drabbad av dessa ojämlikheter så lär även ens livskvalitet vara lägre. Fuchs m.fl. (2020) artikel har en liknande utgångspunkt som Rawls deras idé om hur livskvalitet bör, vilken bygger på välmående och hållbar utveckling där välmående inkluderar bland annat sociala och ekonomiska aspekter, men också politiska aspekter. Som tidigare nämnt har även vi valt att ha detta som utgångspunkt, eftersom vi menar att dessa faktorer är direkt kopplade till det som är centralt i det vi anser vara ett passande livskvalitetsbegrepp för undersökningen. Detta eftersom exempelvis relativ inkomst, politiska rättigheter och hälsa har en direkt påverkan på just frihet, trygghet och social rörlighet, och därmed även människors möjlighet att förverkliga sig själva genom capabilities och functionings. Uppsatsen har en ödmjukhet inför att denna definition på livskvalitetsbegreppet är begränsad eftersom det inte är möjligt att ha ett begrepp som innehåller alla de tänkbara faktorer som kan ha en påverkan på livskvalitet.

4.2. Feminism

Feminismen menar att samhället är uppbyggt på patriarkala strukturer vilket gör även det privata politiskt och att dessa strukturer är gränsöverskridande, men tar sig uttryck på olika sätt och i olika hög grad beroende på kultur och samhälle (True 2012, s. 3–17 och 36–37). Dessa strukturer når hela vägen in i hemmet, privatliv och relationer med varandra och detta tar sig bland annat uttryck i ansvarsfördelning i hemmet mellan män och kvinnor. Feminismen betonar kön som socialt konstruerade vilket medför olika sociala förväntningar vad gäller exempelvis omsorg och försörjning, och att konstruktionen innebär att män besitter mer makt än kvinnor. Denna ojämlikhet illustreras på flera sätt som kan tänkas påverka livskvalitet, inte minst genom våld

och möjlighet till politiskt inflytande (Freidenvall och Jansson 2011). Kvinnors förutsättningar begränsas alltså till följd av ett patriarkalt förtryck som prioriterar mäns intressen.

Eftersom uppsatsens fokus relaterar till livskvalitet är det intressant att se hur denna maktobalans påverkar kvinnors trygghet och möjligheter. Detta kopplas till Sen och hans teori om capabilities och functionings som betonar vikten av att ha möjligheter att välja att vara eller göra saker man anser vara värdefullt. Det patriarkala förtrycket begränsar dessa val eftersom kvinnor dels inte har samma tillgång till utbildning och arbete som män, men också till följd av normer och förväntningar som reducerar kvinnor till objekt snarare än subjekt. Feminismen menar att dessa normer och förväntningar upprätthålls av media, samhällliga institutioner som förespråkar mäns intressen och till följd av det ständiga hotet om (ofta sexuellt) våld (Wendt 2011, s. 115; Stolt 2011 s. 96-97; Sainsbury 2011, s. 174).

4.3. Neomarxism och beroendeskolan

För att förklara varför ekonomisk ojämlikhet är en viktig livskvalitetsaspekt utgår uppsatsen från neomarxism eftersom denna teori tar hänsyn till ekonomisk ojämlikhet. Marxismens fokus på materiell ojämlikhet till följd av ett kapitalistiskt system ger en tydligare bild av varför och hur människor påverkas av ekonomisk ojämlikhet. Samhället har visserligen förändrats sedan marxismen först uppkom under 1800-talet och teorin kritiserats för att inte ta tillräcklig hänsyn till moderna geopolitiska förhållanden (Linklater 2013, s. 128). Inte minst eftersom samhällsklasserna ser annorlunda ut och det inte längre är lika tydligt vilka som tillhör Marx "proletariat" och "bourgeoise". Därför utgår vi främst från neomarxism som trots detta anser att det finns poänger om ekonomisk ojämlikhet som förklarar det som undersöks. Neomarxismen kan förklara hur kapitalismen förutsätter att vissa måste producera för att andra ska göra vinst och hur detta förhållande är kopplat till utbyte. Den tar alltså ett steg vidare från den tidiga marxismen genom att även ta hänsyn till förhållandet mellan länder (Peterson 2014, s. 375; Linklater 2013, s. 126). Vi intresserar oss framförallt för hur denna relation ser ut just mellan länder och hur det i förlängningen påverkar människors livskvalitet.

Enligt neomarxistisk IR-teori bygger det internationella systemet på kapitalism där historisk dominans av västerländska imperier har bidragit till att vissa länder kunnat utnyttja andra för

ekonomisk vinst. Det har gjort det möjligt att i modern tid ackumulera kapital från “periferi” till “centrum” (Linklater 2013 s. 127) . Centrum innefattar kapitalstarka och industrialiserade, ofta västerländska, stater i det kapitalistiska systemet. Periferin, å andra sidan, beskrivs som producerande länder i globala syd, där både råvaror och arbetskraft exploateras av centrumländer. Detta synsätt är känt som beroendeskolan och kritiserar idén om att industriell kapitalism skulle skapa ekonomiskt välstånd för alla. Det är en slags modern och internationell utveckling av kritiken mot “trickle down economics” som menar att alla gynnas av att några blir rikare eftersom välståndet kommer att sippra ner även till de absolut fattigaste (Linklater 2013, s. 126–127). Ett sätt att beskriva hur detta går till i praktiken är hur företag flyttar sin produktion från länder med dyr arbetskraft till länder med billigare arbetskraft. På så sätt kan företag utnyttja den billiga arbetskraften för att gå med större vinst när de säljer produkterna i länder där medelinkomsten är högre (Peterson 2013, s. 376). Beroendeskolan menar att den neoliberal öppningen av marknader och frihandelsavtal har möjliggjort denna ojämlika relation mellan det globala nord och syd (Linklater 2013, s. 124–125). Poängen enligt neomarxistisk IR-teori är alltså att fattigdom är kopplat till ett ojämlikt och kapitalistiskt världssystem.

5. Teoretiskt ramverk

Feminismen och neomarxismen förklarar alltså grunden till ojämlikhet på olika sätt. Feministisk teori betonar mäns makt som den främsta orsaken till sociala orättvisor. Den syftar inte enbart till en individuell nivå utan även till en statlig nivå, eftersom den menar att det är män som i störst utsträckning besitter politisk makt. Detta innebär att de patriarkala och maskulina normerna dominerar även det internationella systemet och staters relationer till varandra. Krig, konflikt och våld på internationell nivå kan alltså enligt feminismen spåras tillbaka till män som makthavare (True 2013, s. 241–246). Här skiljer sig neomarxismen eftersom den snarare betonar kapitalismen som motorn för internationella relationer och ojämlikhet. Faktorer som kan tänkas påverka livskvalitet på individnivå kan kopplas till ett systematiskt utnyttjande av billig arbetskraft och önskan om ekonomisk vinst. Det är dock möjligt att både vara kvinna och att vara arbetarklass, vilket lär kombinera de negativa effekterna av ojämlikhet för denna grupp. Därför bör livskvalitet studeras utifrån en kombination av de två teorierna snarare än var för sig.

Feministisk och marxistisk teori har dessutom båda en emancipatorisk utgångspunkt, där feminismen betonar kvinnlig frigörelse från patriarkala strukturer medan marxismen talar om arbetarklassens frigörelse från det kapitalistiska förtrycket, likväl periferistaternas emancipation från centrumstaternas dominans (Linklater 2013, s. 116). Även Sen's teori om livskvalitet har inslag av just emancipation vilket gör den passande för analysen, då han menar på att människors frihet till val bör utökas i största möjliga mån så att individen har möjlighet till självbestämmande (Sen 1993, s. 44). Det skulle i detta sammanhang kunna tolkas som frigörandet från kapitalism och patriarkalt förtryck, då dessa strukturer agerar begränsande för människors capabilities och functionings.

5.1. Marxistisk feminism

I marxistisk feminism möts dessa teorier utan att konkurrera om olika förklaringar, eftersom den menar på att både de kapitalistiska och patriarkala strukturerna samverkar för att tillsammans bidra till en systematisk ojämlikhet. Detta förklarar bland annat varför kvinnor i högre grad drabbas av fattigdom jämfört med män (Thernborn 2016, s. 109). Teorin har på senare tid även fördjupat denna analys genom att även ta hänsyn till saker som rasism och funkfobi för att därigenom förklara hur (främst västerländska) samhällen är anpassade efter den vita, rika, normativt kroppsligt fungerade mannen (Azzurra 2019, s. 13–14). Marxistisk feminism tar ett tydligt steg bort från liberalfeminism eftersom den menar att liberalfeminism endast tar hänsyn till kön utan att se till klass. Filosofiprofessorn Cinzia Arruzza som bland annat skrivit boken "Feminism for the 99%: A Manifesto" (2019) menar att liberalfeminism oavbrutet vägrar ta hänsyn till de socioekonomiska begränsningar som gör det omöjligt för en majoritet av världens kvinnor att leva i frihet och med makt. Hon menar att liberalfeminismen endast gynnar kvinnor av en högre socioekonomisk klass eftersom den endast möjliggör för privilegierade kvinnor att konkurrera med män som tillhör samma socioekonomiska grupp (Arruzza 2019, s. 12). Denna okänslighet för klass (och etnicitet) gör det möjligt för dessa rika (och oftast vita) kvinnor att köpa sig ur sin könsroll. Med det menar hon att *den rika vita kvinnan* kan överlåta ansvaret för omvårdnad och hushåll till kvinnor utan samma ekonomiska möjligheter (ibid.). På detta sätt fortsätter det kapitalistiska och patriarkala kugghjulet att snurra utan att egentligen förändra något i grunden.

Den neoliberal önskan om fler arbetade timmar och nedskärningar på den sociala välfärden (Ehrenberg och Ljunggren 2006, s. 86) är ett annat tydligt exempel på hur dessa strukturer samverkar. Eftersom sociala förväntningar på kvinnan som ytterst ansvarig över hushållet (Alnevall 2013, s. 221), i kombination med normer om att *effektivt producera*, bidrar detta till att arbetarklasskvinnor är den grupp som systematiskt missgynnas av ett patriarkalt och kapitalistiskt system. Dessa kvinnor förväntas arbeta mer, men med mindre hjälp från samhället i form av sociala tjänster och ekonomiskt stöd. Marxistisk feminism handlar således om att se till dessa strukturer tillsammans och bemöta dem med en gemensam front för att på ett pricksäkert sätt arbeta för jämlikhet utan att vissa grupper glöms eller prioriteras bort.

Begreppet "frihet" behandlas genomgående i uppsatsen, men detta frihetsbegrepp syftar inte till den liberala synen på frihet. Den liberala tolkningen förutsätter att alla människor har möjligheten att göra egna val (Mill 2009, s. 183), medan vi menar, liksom marxistisk feminism, att det inte är möjligt att göra helt fria val under patriarkala och kapitalistiska strukturer. Att lagstiftning på internationell, såväl som på nationell nivå, finns för att till exempel främja kvinnor och barns rättigheter har inte inneburit att sexuellt våld mot kvinnor eller barnarbete har försvunnit, även om det kan ha agerat normgivande. Detta menar vi beror på att det finns strukturer som genomsyrar samhällets alla nivåer och som kommer att fortsätta finnas även efter att lagarna är satta. Liberalismen menar att människan ska få verka fritt inom lagens gränser (Mill 2009, s. 199), medan feministisk marxism, å andra sidan, menar att även om brott slutar begås så finns det strukturer kvar som gynnar rika män och missgynnar fattiga kvinnor.

I länder där den liberala marknaden tillåts styra viktiga samhällsfunktioner, exempelvis det amerikanska sjukvårdssystemet, synliggörs problemen med neoliberal ideal. Detta sjukvårdssystem syftar till att effektivisera genom möjligheten att "välja" vilken försäkring som man anser bäst passa ens önskemål och behov. Detta innebär i förlängningen att de som inte har råd inte kommer att ha tillgång till lika omfattande vård. Liknande argument går att göra om fria skolval och fri äldreomsorg. De liberala "fria valen" sker alltså på marginaliserade gruppers bekostnad, vilket agerar begränsande för en människas capabilities och funktioning.

Marxistisk feminism tar hänsyn till fler faktorer än kön och klass som kan ha betydelse för livskvalitet, men på grund av uppsatsens omfattning så har vi valt att endast titta på dessa två och hur de är relaterade till varandra. Andra sorters förtryck såsom rasism har också en viktig roll för intersektionell analys. För vidare läsning om rasism och livskvalitet hänvisas läsaren till Salihu m.fl. (2019). Andra viktiga faktorer som kan tänkas påverka livskvalitet men som vi inte kommer att undersöka är bland annat mental hälsa (Evans m.fl. 2007) och klimatförändringar (exempelvis föroreningar, resursbrist, landgrabbing, översvämningar och torka). Forskning som riktar sig till dessa problem är bland annat artiklar av Doris Fuchs m. fl. (2020), UN Millennium Project (2005) och James Fairhead (2012).

Till följd av redogörelsen för de olika teorierna menar vi att man måste analysera livskvalitet intersektionellt. Kön och klass samverkar under strukturer som samspelar med varandra och vi kommer därför testa ett antal olika hypoteser som kan hjälpa oss förklara det vi önskar att undersöka med stånpunkten i marxistisk feminism och beroendeskolans. Dessa fyra hypoteser är:

- A. Det finns ett signifikant negativt samband mellan ekonomisk ojämlikhet och livskvalitet.
- B. Det finns ett signifikant negativt samband mellan könsrelaterad ojämlikhet.
- C. Interaktion mellan de två ojämlikheterna påverkar livskvalitet ännu mer negativt.
- D. Livskvalitet i OECD-länder är högre än i övriga länder.

6. Metod

För att undersöka i vilken utsträckning könsrelaterad och ekonomisk ojämlikhet påverkar graden av livskvalitet mellan länder kommer förhållandet att studeras genom regressionsanalys.

Metoden lämpar sig för uppsatsens syfte att producera en generell modell som kan förklara det studerade fenomenet på en global nivå. För att skapa denna modell utförs regressionen med en stor mängd analysobjekt, vilka omfattar större delen av världens länder och höjer därmed resultatets tillförlitlighet och generaliserbarhet. Modellen kommer alltså att grundas på ett aggregat av en mängd olika och vitt skilda köns- och klassmässiga förutsättningar och kan därför behövas anpassas när den appliceras på regional eller nationell nivå. Detta innebär dock inte att

modellen bör avvisas eftersom den ändå påvisar de negativa effekterna på livskvalitet som resultat av olika sorters ojämlikhet – istället bör den ses som en inbjudan till liknande studier som undersöker nationella kontexter. Den analytiska metoden utgår därefter från de teorier som redogjorts för och det är genom dessa som resultatet kommer studeras.

6.1. Beskrivning av modellens variabler

Tabell 1: Modellens variabler

Operationalisering	Variabel	Beskrivning	Källa
Könsrelaterad ojämlikhet	<i>Gender Inequality Index</i>	<p>Tilldelar stater en poäng mellan 0 och 1 där 0 innebär fullkomlig jämställdhet och 1 innebär fullkomlig ojämställdhet. Indexet baseras på data över reproduktiv hälsa, kvinnors bemyndigande och ekonomisk status.</p> <p>Reproduktiv hälsa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relativ mödradödlighet - Andel tonårsfödslar <p>Bemyndigande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Andel kvinnor i parlamentet - Andel män och kvinnor som är 25 år eller äldre med gymnasieutbildning <p>Ekonomisk status:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Andel arbetskraftsdeltagande män och kvinnor som är 15 år eller äldre <p>N = 158 Min. år: 2017, Max. år: 2018</p>	UNDP 2020 (QoG)
Ekonomisk ojämlikhet	<i>Uneven Economic Development</i>	<p>Tilldelar stater en poäng mellan 0 och 10 där 0 innebär fullkomligt jämn ekonomisk fördelning och 10 innebär en totalt ojämn ekonomisk fördelning. Indexet inkluderar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - GINI-koefficient - Inkomstandel hos rikaste 10% i 	Fund for Peace 2020 (QoG)

		<p>befolkningen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inkomstandel hos fattigaste 10% i befolkningen - Urban och rural fördelning av tjänster - Tillgång till förbättrade tjänster - Slumppopulation <p>N = 158</p> <p>Min. år: 2017, Max. år: 2017</p>	
Ekonomiska förutsättningar	<i>BNI per capita (2011 PPP \$)</i>	<p>Summan av bruttonationalinkomst och alla nettofaktorinkomster från utlandet under ett år. Detta översätts till internationella dollar med hjälp av köpkraftsparitetskursen, vilken tar hänsyn till prisskillnader mellan jämförbara varor och tjänster inom olika länder.</p> <p>N = 156 (+2)</p> <p>Min. år: 2017, Max. år: 2017</p>	International Foundation for Science 2017
Ekonomiska förutsättningar	<i>Arbetslöshet (% av totala arbetskraften)</i>	<p>Andelen av den arbetsföra befolkningen utan jobb, men som aktivt söker anställning.</p> <p>N = 158</p> <p>Min. år: 2017, Max. år: 2017</p>	World Bank 2020 (QoG)
Politiska förutsättningar	<i>Statlig legitimitet</i>	<p>Tilldelar stater en poäng mellan 0 och 10, där 0 innebär hög statlig legitimitet och 10 innebär låg statlig legitimitet. Indexet inkluderar mått på:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korruption - Regeringseffektivitet - Politiskt deltagande - Valprocess - Demokratinivå - Illegal marknad - Droghandel 	Fund for Peace 2020 (QoG)

		- Protester och demonstrationer - Maktkamp	
		N = 158 Min. år: 2017, Max. år: 2017	
Sociala förutsättningar	<i>Genomsnittligt antal år i skola</i>	Det genomsnittliga totala antalet år som en vuxen person i landet har gått i skola. Måttet inkluderar alla utbildningsnivåer.	Our World in Data 2017
		N = 158 Min. år: 2017, Max. år: 2017	
Sociala förutsättningar	<i>Genomsnittlig hälsosam livslängd</i>	Det genomsnittliga antalet år som en person kan förväntas leva i full hälsa genom att ta hänsyn till antal år som levs i mindre än full hälsa på grund av sjukdom och/eller skada.	WHO 2020 (QoG)
		N = 157 (+1) Min. år: 2016, Max. år: 2016	
Sociala förutsättningar	<i>Genomsnittligt antal timmar arbetade per arbetare per år</i>	Totala antalet timmar arbetade inom ett land under ett år dividerat med antalet arbetare.	The Conference Board 2021
		N = 124 (+34) Min. år: 2017, Max. år: 2017	
OECD-medlemmar	<i>OECD</i>	Tilldelar ett land ett värde på 0 eller 1, där 0 betyder att landet inte är medlem i OECD och 1 betyder att landet är en medlem.	OECD 2021
		N = 158 Min. år: 2017, Max. år: 2017	

6.2. Operationaliseringar

Det tidigare förda resonemanget om livskvalitet och dess innebörd får konsekvenser för hur vi har valt att mäta fenomenet. Detta livskvalitetsbegrepp baseras som sagt på Sens idé om

förmågan och friheten att påverka sitt egna liv, i vilket vi menar att ekonomiska, politiska och sociala förutsättningar är centralt för människors möjlighet till just detta. Därför operationaliseras begreppet genom ett livskvalitetsindex som tar hänsyn till aspekter som rör dessa förutsättningar. Indexet baseras på Fuchs m.fl. (2020) forskning i vilken de ämnar inkludera indikatorer i ett livskvalitetsmått som ger en mer nyanserad bild av begreppet. De identifierar även aspekter som behandlar hållbar utveckling, och trots att dessa aspekter kan ha en påverkan på livskvalitet så faller de bortom denna uppsatsens fokus på livskvalitet kopplat till socioekonomisk ojämlikhet och inkluderas därför inte i vårt index.

Ekonomiska förutsättningar tolkas som materiell kapacitet och mäts som *köpkraftsparitetsjusterad bruttonationalinkomst (BNI) per capita* och *arbetslöshetsgrad* eftersom dessa bör ha en påverkan på människors möjligheter. En person med lägre inkomst eller som är arbetslös lär nämligen ha sämre förmåga att påverka sitt egna liv än någon som är anställd eller med högre inkomst. Materiell kapacitet mäts utifrån BNI per capita istället för BNP per capita eftersom BNP inte inkluderar nettofaktorinkomster från utlandet och tar alltså inte hänsyn till den nationella ekonomins *totala* inkomst. BNI är därför ett bättre mått på de ekonomiska förhållanden som råder inom länder. Vidare utgår per capita-inkomsten från köpkraftsparitet (PPP) eftersom det, till skillnad från BNI per capita, tar hänsyn till att levnadskostnader skiljer sig åt mellan länder. BNI per capita-inkomster som inte är köpkraftsparitetsjusterade riskerar därför att inte vara en god indikator på materiell kapacitet eftersom lägre inkomst i ett land inte nödvändigtvis behöver betyda en generellt lägre materiell kapacitet om även varor och tjänster i landet är billigare jämfört med ett land med högre inkomst och högre levnadskostnad.

De politiska förutsättningarna är representativitet, rättssäkerhet och effektivitet. Dessa speglar medborgares möjlighet att genom politiska medel påverka samhällets utformning, respekt för medborgarnas trygghet och frihet, och regeringars förmåga att implementera och leverera livskvalitetsförhöjande policier och tjänster. Detta mäts genom ett mått på *statlig legitimitet* som bland annat inkluderar korruption, regeringars effektivitet och demokratinivå. Eftersom detta index innehåller ett mått på demokratinivå så lär det premiera västerländska liberala demokratier då dessa blir en slags måttstock för hur en liberal demokrati bör fungera. Detta sätt att mäta demokratinivå inkluderar fenomen som yttrandefrihet, tryckfrihet och ansvarsutkrävande. Dessa

är enligt vårt sätt att mäta livskvalitet positiva för just livskvalitet eftersom de utökar medborgares politiska förutsättningar, men demokratimåttet kan också riskera att missa komponenter som är minst lika viktiga för livskvalitet utifrån politiska förutsättningar. Det handlar helt enkelt om hur man väljer att mäta länders demokratinivå. USA är ett exempel på ett land som generellt får höga resultat i demokratimått, men som ändå har flera grundläggande problem som kan anses vara odemokratiska – exempelvis ett systematiskt polisvåld som skapar en dissonans mellan olika medborgares rättssäkerhet. Trots detta är måttet på demokratinivå fullgott för att kunna mäta medborgares politiska förutsättningar i relation till livskvalitet eftersom exempelvis yttrandefrihet ändå möjliggör större capabilities att välja sina functionings.

Sociala förutsättningar tolkas som möjlighet till ett självförverkligande privatliv med så många valmöjligheter och så få begränsningar som möjligt vilket mäts som *genomsnittliga antal år i skola*, *genomsnittlig hälsosam livslängd* som ett mått på fysisk hälsa och *antal arbetstimmar arbetade per arbetare per år* som ett mått på tillgång till fritid. Måttet *genomsnittlig hälsosam livslängd* används istället för det något vanligare måttet *genomsnittlig livslängd* eftersom indexet avser mäta just fysisk hälsa i relation till friskhet och begränsningar. Ett längre liv innebär alltså inte nödvändigtvis ett friskt liv, och genom att mäta fysisk hälsa så här så “standardiseras” måttet eftersom det inte snedvrids utifrån rikare länders kapacitet att hålla en sjuk människa vid liv längre, även om ju medicinsk kapacitet självklart kommer att påverka hur länge man kan leva ett friskt liv. Visst har en levande person fler capabilities och functionings än en död person, men detta index avser inte mäta dödstillfället utan hur länge en människa har så obegränsade capabilities och functionings som möjligt utifrån fysisk hälsa. Utbildning, fysisk hälsa och fritid utökar alltså människors agens över sitt egna liv och leder därför till högre livskvalitet. Utbildning leder till fler valmöjligheter och en högre grad av kunskap som agerar frigörande, bättre fysisk hälsa leder till ett mer högfunktionellt liv med färre begränsningar i valmöjlighet, och mer fritid innebär mer tid till att agera självförverkligande.

De oberoende variablerna könsrelaterad ojämlikhet och ekonomisk ojämlikhet mäts utifrån *Gender Inequality Index (GII)* som inkluderar reproduktiv hälsa, bemyndigande (“women’s empowerment”) och ekonomisk status, respektive måttet *Uneven Economic Development (UED)*, vilket baseras på ekonomisk fördelning inom länder.

Slutligen operationaliseras medlemskap och icke-medlemskap i OECD genom att vi skapar en dummyvariabel för alla inkluderade länder och kodar medlemsländer som 1 och icke-medlemmar som 0. Detta möjliggör en separation av vår data för att undersöka om könsrelaterad ojämlikhet och ekonomisk ojämlikhet har olika effekt i högindustriella länder jämfört med övriga världen och om livskvalitet generellt är högre inom de högindustriella länderna.

6.3. Avgränsningar

Eftersom livskvalitet är ett begrepp som möjliggör breda tolkningar så har vi undvikit att operationalisera det som självskattad lycka, även om lycka *kan* vara ett resultat av en högre livskvalitet. En risk med att mäta livskvalitet som självskattad lycka är att det kan leda till en lägre intern validitet. Människor kan nämligen vara olyckliga trots att de lever med en hög nivå av livskvalitet. Dessutom kan måttet orsaka en "livskvalitetsinflation" där exempelvis ett historiskt inrotat förtryck kan leda till att den förtryckta gruppen inte själva uppfattar sig som förtryckta, utan ser på samhällsstrukturer som naturliga. Personer i en förtryckt grupp kan i själva verket känna sig lyckliga av att uppfylla samhälleliga förväntningar och normer som faktiskt begränsar ens functionings och capabilities. Lyckomåttet säger oss inte heller något om de faktorer som har möjliggjort lyckokänslan, vilket är olämpligt för den här sortens studie som avser att undersöka vad som möjliggör större frihet till egna val. Lyckokänsla är alltså för subjektivt för att egentligen kunna säga något om vad lycka faktiskt innebär, då väldigt olika fenomen kan orsaka lycka mellan t.ex. kulturer och åldersgrupper. Slutligen riskerar självskattad lycka att vara tids- och kontextkänsligt då bl.a. årstid och stressnivå vid mättillfället kan tänkas påverka resultatet.

Operationaliseringen av fritid som *genomsnittligt antal timmar arbetade per arbetare per år* har även vissa begränsningar, men vi anser att det trots detta är ett fullgott mått på fritid. Den största begränsningen är att variabeln inte tar hänsyn till arbete som sker i den informella ekonomiska sektorn, vilken kvinnor och fattiga, i brist på val, oftast relegeras till (Peterson 2014, s. 370). Modellen gör alltså antagandet att varenda icke-arbetad timme inom den formella sektorn läggs på att agera livskvalitetsförhöjande, vilket ju inte är fallet för majoriteten av världens befolkning

som också behöver utföra informellt arbete i hemmet. Variabeln är dock en tillräckligt god indikation på ett lands generella nivå av fritid eftersom en stor del av världens befolkning tvingas att utföra något slags informellt arbete i anknytning till hemmet och därför lär de människor som arbetar färre timmar också ha mer fritid. Det hade alltså varit optimalt med ett mått som mäter faktiska fritidstimmar per år, alternativt att komplettera med hur många timmars arbete som läggs inom den informella sektorn. Data på den sortens arbete är dock svårtillgängligt, medan ett fritidsmått å andra sidan är svårfångat eftersom vissa aktiviteter kan ses som nöjen för vissa men bördor för andra. I enlighet med Sens (1993, s. 40) resonemang så handlar fritid om ett aktivt val att göra någonting som man inte måste. Detta kan illustreras som skillnaden mellan att baka bröd för att det krävs för att bli mätt och att baka bröd för att det är ett intresse, snarare än en nödvändighet för att kunna bli mätt.

6.4. Index

För att fånga de tre centrala aspekterna för livskvalitet i ett mått skapas ett livskvalitetsindex som tilldelar länder ett poäng mellan 0 och 1, där 1 är högsta möjliga livskvalitet och 0 är lägsta möjliga livskvalitet. För att tilldela dessa poäng utgår vi från den exakta metodologiska strategin som vid konstruktionen av FN:s Human Development Index (HDI). HDI bygger till att börja med på att etablera hypotetiska minimi- och maximivärden som varje variabel kan anta, vilka kan utläsas nedan i tabell 2. Minimum ska alltså tolkas som det “sämsta” (och maximum det “bästa”) möjliga värdet som ett land kan inneha för varje indikator och är alltså inte det absolut lägsta siffervärdet, då exempelvis 30% arbetslöshet ger ett lägre poäng än vad 0% arbetslöshet gör.

Tabell 2: Minimi- och maximivärden för indexets indikatorer

Dimension	Indikator	Minimum	Maximum
Ekonomisk	BNI per capita (2011 PPP \$)	100	75 000
	Arbetslöshet (% av totala arbetskraften)	30	0
Politisk	Statlig legitimitet (index)	10	0
Social	Genomsnittligt antal år i skola (år)	0	15
	Genomsnittlig hälsosam livslängd (år)	15	80
	Genomsnittligt antal timmar arbetade per arbetare per år (år)	2 880	1 152

Dessa värden används sedan för att standardisera varje variabelvärde. Det standardiserade värdenas uträkning sker enligt följande ekvation:

Ekvation 1: Standardisering av variabelvärden

$$\text{Standardiserat variabelvärde} = \frac{\text{aktuellt variabelvärde} - \text{minimivärde}}{\text{maximivärde} - \text{minimivärde}}$$

Därefter skapas ett dimensionsindex enligt ekvation 2, vilket är ett aritmetiskt medelvärde av de standardiserade variabelvärdena. Detta innebär att det standardiserade värdet av *statlig legitimitet* också blir värdet på det politiska dimensionsindexet, men eftersom denna variabel redan är ett mångfacetterat index på de politiska förutsättningarna i ett land krävs inte ytterligare indikatorer inom den politiska dimensionen.

Ekvation 2: Dimensionsindex

$$\text{Dimensionsindex} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

x = standardiserade variabelvärden

n = dimensionens totala antal indikatorer

Det slutliga livskvalitetsindex som tilldelas varje land är enligt ekvation 3 resultatet av det geometriska medelvärdet av de tre olika dimensionsindexen.

Ekvation 3: Livskvalitetsindex

$$\text{Livskvalitetsindex} = (I_{\text{ekonomisk}} \cdot I_{\text{politisk}} \cdot I_{\text{social}})^{\frac{1}{3}}$$

Vid fastställningen av minimi- och maximivärden utgår vi delvis från HDI för variablerna *BNI per capita (PPP)*, *genomsnittligt antal år i skola* och *genomsnittlig hälsosam livslängd*. Minimivärdena för *BNI per capita (PPP)* och *genomsnittligt antal år i skola* är desamma som i HDI. Ett minimivärde på \$100 per capita för *BNI per capita (PPP)* motiveras av den stora mängd självförsörjande och informellt arbete som utförs i ekonomier så nära minimivärdet vilket inte fångas av officiell data, medan \$75 000 per capita som maximivärde motiveras av att tidigare forskning har visat att det knappt sker någon förbättring i välfärd efter denna punkt (UNDP 2016, s. 2). Eftersom varje ytterligare dollar i inkomst har en avtagande margineffekt på människors möjlighet att utvidga sina capabilities bör capabilities-ekvationen vara konkav och därför används den naturliga logaritmen av det aktuella värdet, samt för minimi- och maximivärdena för BNI-indikatorn (ibid.).

Minimi- och maximivärdena för *genomsnittligt antal år i skola* är också desamma som för HDI. Ett minimivärde på 0 år för *genomsnittligt antal års skolgång* motiveras av att samhällen kan existera även utan formell utbildning och 15 år som maximivärde är det beräknade maximivärdet för variabeln år 2025 (ibid.).

HDI använder sig av det liknande måttet *genomsnittlig livslängd* vilket har minimivärdet 20 eftersom inget land under 1900-talet har haft en lägre genomsnittlig livslängd än så, men maximivärdet 85 ges ingen motivation (ibid.). Vid en översiktlig granskning av vår data på *genomsnittlig hälsosam livslängd* verkar värdet generellt vara ungefär 10 år lägre än vad länders genomsnittliga livslängd är och därför övervägdes 75 som maximivärdet, men detta hade inneburit observationer som överskrider maximivärdet och därför sattes maximivärdet som 80 år eftersom det bevisligen är möjligt att ha en genomsnittlig hälsosam livslängd över 75 år. Denna sänkning på 5 år jämfört med *genomsnittlig livslängd* innebär att minimivärdet sätts som 15 år –

även detta en sänkning med 5 år. Ett minimivärde på 15 år valdes alltså främst för enhetlighetens skull, snarare än faktisk data från 1900-talet, och kan därför preciseras ytterligare givet mer tid och resurser. Detta förändrar dock inte hur länder presterar relativt varandra i indexet, men kan ge ett något högre eller lägre värde i livskvalitetsindexet än vad som faktiskt stämmer överens med verkligheten.

De resterande variablerna *arbetslöshet*, *statlig legitimitet* och *genomsnittligt antal timmar arbetade per arbetare per år* har inga jämförbara indikatorer i HDI-måttet så fastställningen av minimi- och maximivärdena kräver andra motiveringar. Vad gäller *arbetslöshet* så är ett lands hypotetiska minimivärde en arbetslöshet på 100%, men att använda detta som minsta möjliga värde skulle medföra att länder som har en arbetslöshet på exempelvis 25% skulle framstå som relativt välpresterande, trots att befolkningen sannolikt hade sett denna nivå av arbetslöshet som högst ekonomiskt oönskvärd. Dessutom är det osannolikt att ett land skulle nå en arbetslöshet på 100%, då länder under en så omfattande kris som den stora depressionen 1929 upplevde som högst en arbetslöshet kring 33% (Frank & Bernanke 2007, s. 98). Eftersom den stora depressionen bör ses som ett extremfall sattes minimivärdet för variabeln *arbetslöshet* som 30%, alltså något lägre än vad som uppmättes under en av historiens djupaste ekonomiska kriser. Maximivärdet fastställdes som 0%, även om den här låga graden av arbetslöshet är osannolik på grund av den naturliga arbetslöshet som finns i ekonomier som resultat av exempelvis friktion mellan arbetsgivare och arbetstagare då någon söker anställning eller som resultat av strukturförändringar inom en ekonomi. Däremot finns det inget sätt att fastställa vad den naturliga arbetslösheten är då den förändras över tid (Friedman 1968, s. 10) och vår data inkluderar observationer som är nära 0%, vilket är varför detta är det maximivärde som fastställdes. Vidare hade variabeln *statlig legitimitet* redan fastställda minimi- och maximivärden på grund av indexets konstruktion.

Slutligen fastställdes minimi- och maximivärdena för *genomsnittligt antal timmar arbetade per arbetare på år* som 2880 timmar respektive 1152 timmar. Minimivärdet är antalet timmar som en person skulle arbeta per år givet tolv timmars arbetsdag fem dagar i veckan. Självklart går det att arbeta mer än så, men att arbeta i denna utsträckning och samtidigt kunna utföra hushållsarbete och leva ett hälsosamt liv skulle i princip innebära avsaknad av fritid under veckodagar och

därför anser vi att är detta ett fullgott minimivärde. Maximivärdet är resultatet av en fyra dagars arbetsvecka med sex timmars arbetsdagar under ett år, vilka båda är fenomen som har diskuterats som potentiella policyer (Kassam 2021; Glaveski 2018) och kombinationen av de två kan därför, utifrån samhällsdiskursen, ses som det hypotetiska maximivärdet för denna variabel.

7. Material

Den använda data hämtas primärt från Quality of Government Institute (QoG) vid Göteborgs universitet, vilka årligen publicerar dataset som samlar variabler från olika organisationer som bedriver forskning relaterad till statsvetenskapliga fenomen. Det valda datasetet är The QoG Basic Dataset 2021 och innehåller runt 300 variabler, med ett varierande antal analysenheter, där de inkluderade variablerna bygger på en prioritetsordning av data från runt 2017, i vilken data från 2017 prioriteras. Om data från 2017 inte är tillgänglig används data från 2018, och om denna inte heller finns så används data från 2016. Den här prioritetsordningen fortsätter upp till 2020 och ner till 2014 (Dahlberg m. fl. 2021, s. 4). Detta är varför större delen av det använda materialet är från just 2017, medan variabeln *GII* innehåller observationer från både 2017 och 2018, och variabeln *genomsnittlig hälsosam livslängd* mäts enbart med data från 2016. Att mättillfällena inom just dessa två variabler inte är från 2017 kommer dock endast ha en marginell effekt på vår modell eftersom de är strukturella och därmed inte särskilt tidskänsliga. Det finns alltså inte anledning att tro att variablernas data kommer att visa på stor variation från ett år till ett annat, även om data från samma år hade varit optimalt.

QoG-datasetet kompletteras med data från Total Economy Database (TED), vilket är utvecklat av University of Groningen och som numera drivs av organisationen The Conference Board. TED:s dataset innehåller ekonomiska indikatorer för 131 länder och har bland annat mått på genomsnittliga antalet arbetstimmar. Det är alltså ett lägre antal analysobjekt i detta dataset, men det inkluderar majoriteten av världens länder och kommer därför ge ett tillräckligt tillförlitligt resultat. Spridningen av data är dessutom jämnt fördelad mellan världens regioner så resultatet har också en god representativitet trots det lägre antalet analysobjekt. Variablerna i datasetet presenteras som tidsseriedata som sträcker sig från 1950 till 2021 och för att producera ett så konsekvent resultat som möjligt kommer analysen att baseras på data från 2017. Vidare används också databasen Our World in Data, vilket är ett kollaborativt projekt mellan forskare på Oxford

University, samt den icke-statliga organisationen International Foundation for Science för variablerna *genomsnittliga antal år i skola* respektive *BNI per capita (PPP)*. Slutligen används OECD:s hemsida för att identifiera medlemsländer år 2017 och därigenom skapa vår dummyvariabel.

De länder som saknar data på *GII* och/eller *UED* exkluderas ur modellen eftersom de inte har några oberoende variabler att mäta livskvalitetindexet mot och bidrar därför inte heller med relevant information för uppsatsens modell eller resultat. Detta innebär att det ursprungliga urvalet av 196 länder reduceras till 158 länder. Det är främst länder från globala syd som saknar dessa variabler men kvarvarande data har fortfarande en bred geografisk spridning. Dessutom är majoriteten av världens länder inkluderade, så exkluderingen av dessa 38 länder bör detta inte vara avgörande för vårt resultat. I de fall som data saknas för indexets olika komponenter används ett medelvärde av länder i samma region (enl. FN:s definition av världens regioner). Detta är inte ett optimalt sätt att lösa problemet med avsaknad av data, men på grund av tids- och resursbrist är det inte möjligt att själva producera denna data. Dock sker denna kompensation främst inom variabeln *genomsnittligt antal timmar arbetade per arbetare per år* där 34 av 158 länder saknar data. Därför bör just denna variabeln tolkas med viss försiktighet. Vad gäller resterande variabler används ett medelmått för att ersätta data ytterligare tre gånger: två gånger (Kuba och Venezuela) för variabeln *BNI per capita (PPP)* och en gång (Rwanda) för variabeln *genomsnittlig hälsosam livslängd*. Tolkning av dessa variabler kan alltså fortfarande göras med relativt hög säkerhet.

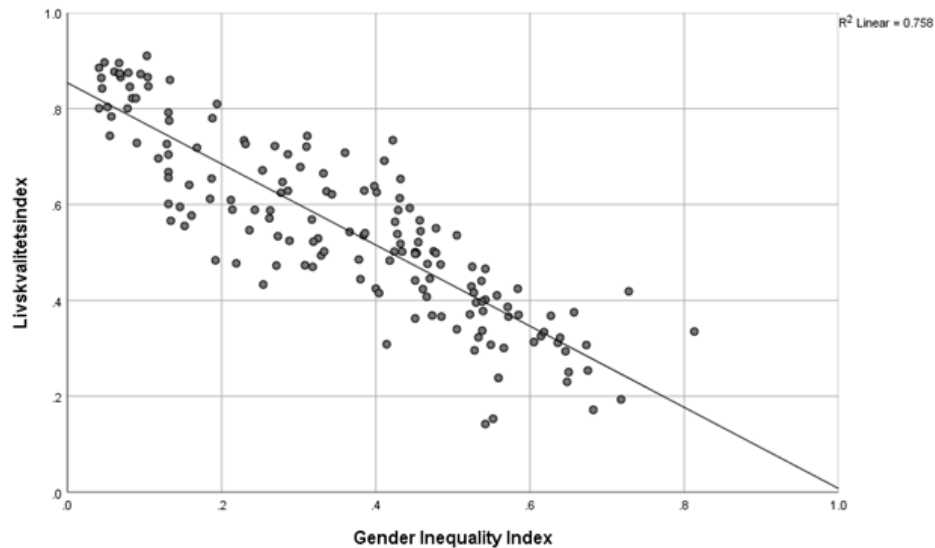
Slutligen justeras *UED* till en annan skala. Ursprungligen mäts variabeln på skalan 0-10, men eftersom *GII* och vår livskvalitetsindex mäts på skalan 0-1 kommer även *UED* att mätas från 0-1. Detta innebär att betavariablerna i regressionsekvationen mäts på samma skala, vilket gör resultatet mer lättolkat.

8. Resultat

8.1. Könslaterad ojämlikhet

Diagram 1: Spridningsdiagram över livskvalitet och könslaterad ojämlikhet:

Tabell 3-4: Bivariat regression – effekten av könslaterad ojämlikhet på livskvalitet

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.871 ^a	.758	.756	.0913635

a. Predictors: (Constant), Gender Inequality Index

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.854	.015		55.430	.000
	Gender Inequality Index	-.846	.038	-.871	-22.096	.000

a. Dependent Variable: Livskvalitetsindex

Den bivariata regressionen i diagram 1 med tillhörande tabeller 3-4 bevisar ett relativt starkt och signifikant negativt linjärt samband mellan graden av livskvalitet och graden av könslaterad ojämlikhet. Mer specifikt visar determinationskoefficienten (R^2) i diagram 1 och tabell 3 att

ungefär 76% av all varians i livskvalitet kan förklaras av könsrelaterad ojämlikhet. Tabell 4 ger betavärdena 0,854 och -0,846 samt dess standardavvikelser, vilka är relativt små. Detta innebär att måttet är förhållandevis pricksäkert och ger följande regressionsekvation:

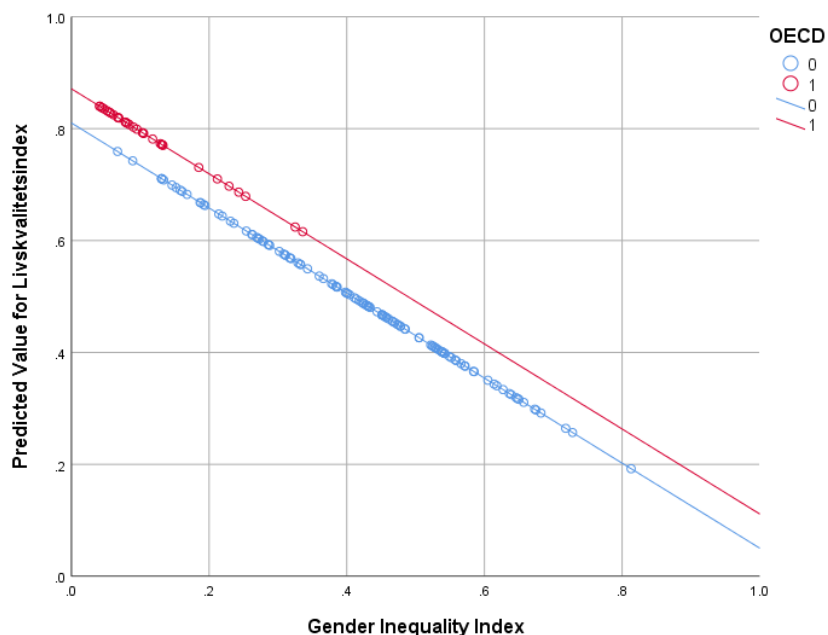
Ekvation 4: Regressionsekvation för könsrelaterad ojämlikhet och livskvalitet

$$Livskvalitet_i = 0,854 - 0,846 \cdot GII_i + \varepsilon_i$$

$\varepsilon = residual$

Alltså, enligt modellens prediktion bör ett lands livskvalitet försämrars med ungefär 8,5% för varje 10% mer ojämlikt det är enligt GII. För att undersöka om högindustriella länder har en generell högre nivå av livskvalitet och om de har en lägre grad av könsrelaterad ojämlikhet utförs ytterligare en regression med en OECD-variabel.

Diagram 2: Förväntade värden på livskvalitet mätt mot könsrelaterad ojämlikhet mellan OECD-länder och övriga världen

Tabell 5-6: Multivariat regression – effekten av könsrelaterad ojämlikhet och OECD-medlemskap på livskvalitet

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.877 ^a	.768	.766	.0896206

a. Predictors: (Constant), OECD, Gender Inequality Index

Coefficients^a

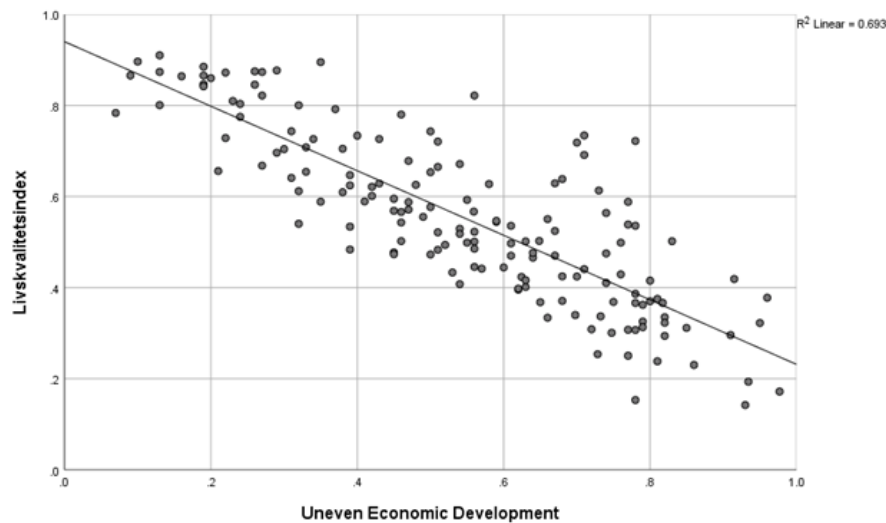
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.810	.022		36.359	.000
	Gender Inequality Index	-.760	.050	-.782	-15.342	.000
	OECD	.061	.023	.136	2.670	.008

a. Dependent Variable: Livskvalitetsindex

Att även inkludera OECD-medlemskap som variabel visar sig vara befogat då R^2 -värdet ökar till 0,766 (se “adjusted R square” i tabell 5) och variabeln är signifikant. Diagram 2 och tabell 6 visar att OECD-medlemsländer har en generellt högre livskvalitet då de har ett intercept på 0,871 jämfört med icke-medlemmarnas 0,810. Dessutom verkar OECD-medlemmar ha en lägre grad av könsrelaterad ojämlikhet då de flesta observationerna hittas i kluster närmre interceptet, jämfört med icke-medlemmarnas kluster närmre mitten på *GII*. Slutligen undersöktes huruvida OECD-länder och övriga länder upplever olika marginaleffekter av könsrelaterad ojämlikhet, men inget signifikant samband kunde säkerställas.

8.2. Ekonomisk ojämlikhet

Diagram 3: Spridningsdiagram över livskvalitet och ekonomisk ojämlikhet

Tabell 7-8: Bivariat regression – effekten av ekonomisk ojämlikhet på livskvalitet

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.832 ^a	.693	.691	.1028963

a. Predictors: (Constant), Uneven Economic Development

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.940	.022		42.419	.000
	Uneven Economic Development	-.709	.038	-.832	-18.760	.000

a. Dependent Variable: Livskvalitetsindex

Diagram 3 och tabell 7-8 visar att det finns ett signifikant negativt linjärt samband mellan livskvalitet och ekonomisk ojämlikhet. Variationen i livskvalitet kan i relativt hög utsträckning förklaras av graden av ekonomisk ojämlikhet ($R^2 = 0,693$), men denna relation har en något lägre förklaringsförmåga än vad könsrelaterad ojämlikhet hade på livskvalitet ($R^2 = 0,758$).

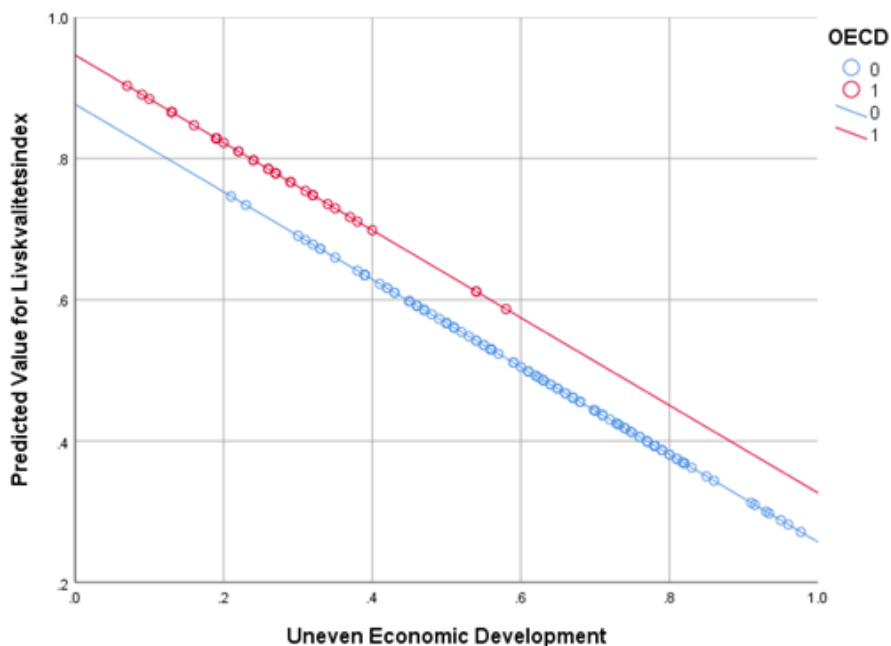
Standardavvikelseerna är relativt små och därför kan även denna regression ses som förhållandevis pricksäker. Tabell 8 ger också regressionsekvationen som specificeras enligt ekvation 5 nedan.

Ekvation 5: Regressionsekvation för effekten av ekonomisk ojämlikhet på livskvalitet

$$Livskvalitet_i = 0,940 - 0,709 \cdot UED_i + \varepsilon_i$$

Ekvation 5 visar att om det inte finns någon ekonomisk ojämlikhet i ett land så bör landet ha en livskvalitet på 0,940. Jämfört med ekvation 4 har alltså ekvation 5 ett högre intercept, så avsaknad av ekonomisk ojämlikhet innebär en högre grad av livskvalitet än vad avsaknad av könsrelaterad ojämlikhet hade inneburit. Marginaleffekten av ekonomisk ojämlikhet (0,709) är dock lägre än marginalet effekten av könsrelaterad ojämlikhet (0,846), så en försämrade ekonomisk ojämlikhet skulle alltså ha en mindre effekt på ett lands livskvalitet än vad försämrade könsrelaterad ojämlikhet skulle haft.

Diagram 4: Förväntade värden på livskvalitet mätt mot ekonomisk ojämlikhet mellan OECD-länder och övriga världen

Tabell 9-10: Multivariat regression – effekten av ekonomisk ojämlikhet och OECD-medlemskap på livskvalitet

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.840 ^a	.706	.702	.1009992

a. Predictors: (Constant), OECD, Uneven Economic Development

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.877	.032		26.972	.000
	Uneven Economic Development	-.620	.050	-.728	-12.344	.000
	OECD	.070	.026	.155	2.630	.009

a. Dependent Variable: Livskvalitetsindex

Diagram 4 bekräftar att OECD-länder generellt har högre livskvalitet även när det mäts mot grad av ekonomisk ojämlikhet. Regressionens styrka ökar något vid inkluderingen av OECD-variabeln, enligt “adjusted R square” i tabell 9, och tabell 10 visar att variabeln ännu en gång är signifikant. Det framgår även i tabell 10 att OECD-medlemskap har en något större påverkan (0,70) på livskvalitet mätt mot ekonomisk ojämlikhet än vad det hade när livskvalitet mättes mot könsrelaterad ojämlikhet (0,61, se tabell 6). Här observeras alltså ett intercept på 0,947 för OECD-länder och 0,877 för övriga länder. Jämfört med diagram 2 så finns det inte ett lika stort kluster av OECD-länder nära interceptet i diagram 4, utan de verkar vara något mer utspridda. OECD-ländernas observationer är dock främst mellan 0,0 och 0,4, medan övriga världen främst placeras mellan 0,4 och 0,6, så OECD-länder har generellt en lägre grad av ekonomisk ojämlikhet. Vi testade även här för olika marginaleffekter, men inte heller denna gång observerades ett statistiskt säkerställt samband.

8.3. Könrelaterad och ekonomisk ojämlikhet

Tabell 11-12: Multivariat regression – effekten av könrelaterad ojämlikhet, ekonomisk ojämlikhet och OECD-medlemskap på livskvalitet

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.882 ^a	.778	.775	.0877052

a. Predictors: (Constant), Uneven Economic Development, Gender Inequality Index

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.902	.020		46.204	.000
	Gender Inequality Index	-.592	.077	-.609	-7.728	.000
	Uneven Economic Development	-.254	.067	-.298	-3.780	.000

a. Dependent Variable: Livskvalitetsindex

Ekvation 6: Regressionsekvation för effekten av könrelaterad ojämlikhet och ekonomisk ojämlikhet på livskvalitet

$$Livskvalitet_i = 0,902 - 0,592 \cdot GII_i - 0,254 \cdot UED_i + \varepsilon_i$$

När man studerar livskvalitet och inkluderar både könrelaterad och ekonomisk ojämlikhet i samma regressionsanalys ökar modellens styrka till ett R²-värde på 0,775 enligt tabell 11. Dessutom förblir de två variablerna högst signifikanta i modellen (se tabell 12) och har därför ett statistiskt säkerställt samband med livskvalitet. Dock visar ekvation 6 att ojämlikheternas margineffekter är något mindre starka. Alltså, även om de fortfarande har negativa effekter på livskvalitet så är effekterna något svagare än vad de tidigare bivariata regressionerna illustrerade.

Tabell 13-14: Multivariat regression – effekten av könsrelaterad ojämlikhet, ekonomisk ojämlikhet och interaktion mellan de två ojämlikheterna på livskvalitet

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.882 ^a	.778	.774	.0879683

a. Predictors: (Constant), interaction, gii_c, ued_c

b. Dependent Variable: Livskvalitetsindex

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.552	.010		57.556	.000
	gii_c	-.595	.078	-.612	-7.672	.000
	ued_c	-.250	.069	-.293	-3.632	.000
	interaction	.050	.182	.011	.273	.785

a. Dependent Variable: Livskvalitetsindex

Ekvation 7: Regressionsekvation för effekten av könsrelaterad ojämlikhet, ekonomisk ojämlikhet och interaktion mellan de två ojämlikheterna på livskvalitet

$$Livskvalitet_i = 0,552 - 0,595 \cdot GII_i - 0,250 \cdot UED_i + 0,050(GII_i \cdot UED_i) + \varepsilon_i$$

För att undersöka effekten av hur könsrelaterad ojämlikhet och ekonomisk ojämlikhet samverkar i påverkan på livskvalitet skapades en kontinuerlig interaktionsvariabel mellan de två. Denna konstruerades genom att först centrera de oberoende variablerna (alltså skapa två nya variabler vars medelvärde är 0) för att lättare kunna tolka betakoefficienterna, och därefter multiplicerades de centrerade variablerna. Tabell 13 visar dock att modellens styrka försämras med 0,001 jämfört med i tabell 11 som ett resultat av centrerings och/eller interaktionen. Det framgår i tabell 14 och ekvation 7 att interaktionsvariabelns betakoefficient är positiv (0,050) vilket innebär att inflytandet av ekonomisk ojämlikhet på livskvalitet ökar när könsrelaterad ojämlikhet ökar, och tvärtom. Koefficienten är dock starkt insignifikant och har ett relativt högt standardfel på 0,182

och bör därför inte inkluderas i regressionen och kan inte betraktas som en pålitlig skattning av interaktionens effekt på livskvalitet.

9. Diskussion

Regressionsmodellen har genom resultatet visat att det finns en statistiskt säkerställt samband mellan försämrad livskvalitet och könsrelaterad samt ekonomisk ojämlikhet och att detta är ett relativt starkt linjärt samband. Flera av testerna tydde på att könsrelaterad ojämlikhet kan ha en starkare negativ effekt på livskvalitet än vad ekonomisk ojämlikhet har och att OECD-länder generellt har en högre livskvalitet för varje given grad av könsrelaterad och ekonomisk ojämlikhet.

Vid undersökning av huruvida olika grupper av länder präglas av olika starka negativa effekter som resultat av de två ojämlikheterna kunde vi inte säkerställa ett statistiskt samband. Detta kan vara ett resultat av att grupperingen av länder inte var lämplig för att undersöka just detta fenomen. Det kan istället kanske ha varit mer passande att undersöka exempelvis mindre regioner med mer likartade förutsättningar och kulturer. Resultatet kan däremot också tyda på att den här sortens ojämlikheter har en relativt universell effekt på människors livskvalitet. Fortsatt forskning krävs alltså för att förstå hur och om olika länder har signifikant olika marginaleffekter som resultat av de här typerna av ojämlikhet.

Vidare kunde uppsatsens tredje hypotes – att interaktionen mellan de två ojämlikheterna påverkar livskvalitet – inte heller fastställas med statistisk säkerhet. Interaktionsvariabelns betavärde var visserligen positivt, vilket innebär att effekten av en ojämlikhet ökar när den andra ojämlikheten ökar, men eftersom variabeln var insignifikant och måttets standardfel var stora så kan man inte dra några slutsatser utifrån detta resultat. Att värdet är positivt kan däremot ändå vara ett gott tecken på att det *kan* finnas ett samband mellan interaktionen och livskvalitet, givet precisare och bättre mått. Att interaktionsvariabeln inte hade ett statistiskt signifikant samband med livskvalitet kan bero på att operationaliseringarna av könsrelaterad ojämlikhet och ekonomisk ojämlikhet är otillräckliga eller för breda. Även om det finns delar i måtten som kan interagera så kvarstår risken att *GII* mäts med indikatorer som inte har något tydligt samband med indikatorer i *UED*,

såsom *UED:s* indikator “slumpopulation” och *GII:s* indikator “andel kvinnor i parlamentet”, alternativt kan fler variabler krävas för att fånga omfattningen av ojämlikheterna. Andra operationaliseringar på ekonomisk ojämlikhet och/eller könsrelaterad ojämlikhet hade alltså eventuellt kunnat påvisa ett statistiskt säkerställt samband. Dessutom kan den multivariata regressionen *utan* interaktionsvariabel i tabell 11 och 12 vara ett tecken på att uppsatsens, och den marxistiska feminismens, förespråkarna att undersöka kön och klass tillsammans är befogad. När de oberoende variablerna kombinerades så stärktes modellen relativt de tidigare bivariata regressionerna och uppmätte undersökningens högsta R^2 -värde på 0,775, vilket visar att det finns anledning att studera ojämlikheterna tillsammans även om de inte interagerar i just detta fall.

Att könsrelaterad ojämlikhet har en negativ påverkan på livskvalitet bekräftar tidigare feministisk teori och forskning som menar att kvinnor lever under ett patriarkalt förtryck som medför att de inte har samma ekonomiska, politiska och sociala förutsättningar som män. Kvinnors frihet, trygghet och möjlighet att påverka sin livssituation (i relation till deras capabilities och functionings) begränsas alltså av just denna ojämlikhet. Resultatet illustrerade att könsrelaterad ojämlikhet verkar ha en något starkare negativ effekt på livskvalitet än ekonomisk ojämlikhet. Det finns flera tänkbara förklaringar till varför resultatet visar detta, där en anledning kan vara att kvinnors livskvalitet helt enkelt påverkas mer av att leva under patriarkala strukturer än vad en person med lägre materiell kapacitet påverkas av att leva i ett ekonomiskt ojämlikt samhälle. En annan förklaring kan vara att kvinnor är, som tidigare nämnt, en grupp som påverkas oproportionerligt av fattigdom, så kvinnoskapet kan alltså redan innebära ett indirekt dubbelt förtryck som tar sig uttryck i att könsrelaterad ojämlikhet har en större påverkan på livskvalitet. Skillnaden i margineffekt kan dock också ha mättningsrelaterade förklaringar där *GII* kanske är ett mer omfattande mått som bättre fångar könsrelaterad ojämlikhet än vad *UED* lyckas fånga ekonomisk ojämlikhet just på grund av hur indexen är konstruerade.

Även den neomarxistiska teorin får stöd av undersökningen eftersom länder med hög ekonomisk ojämlikhet också visar på lägre livskvalitet. Detta innebär i förlängning att de ekonomiskt svagaste grupperna i samhället inte har samma möjligheter att forma sitt liv som de själva önskar eftersom denna förmåga i stor grad utgår ifrån materiell kapacitet i ett kapitalistiskt samhälle. Det kan handla om de mest basala aspekterna såsom värme, näring, vatten och sjukvård, och om

dessa inte är uppfyllda medför det en otrygghet som knappast lämnar ett särskilt stort utrymme för politiskt agerande eller självförverkligande. Samtidigt tar sig inte den ekonomiska ojämlikheten endast uttryck i en materiell ojämlikhet, utan även i makt och social status. Makthavare, kapitalister och akademiska “experter” har alla två saker gemensamt – de har pengar och socialt inflytande över samhället i högre uträkning än den som “endast” arbetar (Therborn 2019, s. 61). I Göran Therborns bok “Ojämlikhet dödar” (2016) visar han hur, och att, pengar är makt, genom att bland annat demonstrera att de som faller offer för ekonomisk ojämlikhet blir utestängda från möjligheten till mänsklig utveckling. Detta eftersom det leder till något han kallar för “social söndring” – en splittring mellan olika socioekonomiska grupper som påverkar såväl politiskt inflytande som socialt våld (Therborn, 2016, s. 34–39). Detta är saker som vi menar har direkt påverkan på livskvalitet eftersom det begränsar människors möjligheter att påverka sin situation. Att våra resultat stämmer överens med Therborns stärker tesen om att ojämlikhet har skadliga effekter på dem som faller offer för den. Detta kan kopplas tillbaka till Sens teori om vad som är viktigt för livskvalitet, nämligen möjligheten att utifrån sina capabilities välja sina functionings, vilket begränsas av kapitalistiska och patriarkala strukturer.

Som tidigare nämnt kunde vi inte med de valda variablerna statistiskt säkerställa det intersektionella förhållandet. Trots detta finns det anledning att fortsätta undersöka fler sätt att modellera för detta. Faktum kvarstår att kapitalistiskt och patriarkalt förtryck kan ta sig uttryck tillsammans vilket kan illustreras genom exempelvis en kvinnas möjlighet att i viss grad köpa sig ur sin kvinnoroll om de ekonomiska resurserna finns. En rik kvinna kan alltså betala en mindre bemedlad kvinna för att ta över en del av en förtryckande kvinnoroll (Azzurra 2019, s. 12). Detta visar på patriarkala strukturer eftersom hushållsarbetet och omvårdnaden fortfarande i stor del utförs av kvinnor, men det visar också på problemen med ekonomisk ojämlikhet. Ekonomiska kriser drabbar dessutom kvinnor i större utsträckning eftersom de oftare arbetar inom branscher där nedskärningar oftast görs först (Therborn 2016, s. 153), vilket innebär att även kvinnor som är mer resursstarka och som bor i rikare länder också lever i en otryggare ekonomisk verklighet jämfört med män.

Vår data visar ett kluster där OECD-länder har både högre generell livskvalitet och högre jämlikhet – både ekonomisk och könsrelaterad. Detta kan förklaras av beroendeskolans som

menar att anledningen till att vissa länder har haft möjlighet till ekonomisk och social utveckling beror på att de systematiskt har utnyttjat andra länder för såväl råvaror som billig arbetskraft. En neoliberal tolkning kan å andra sidan vara att resultatet indikerar på att en liberal demokrati är orsaken till hög livskvalitet eftersom de flesta OECD-länder också är liberala demokratier. Det är alltså frihandel, avreglering och konkurrens som har bidragit till denna utveckling enligt detta argument (Burchill 2013, s. 75). Den framgången som dessa liberala demokratier har upplevt menar vi, liksom Peterson (2014, s. 377–378), har däremot skett på andra länders bekostnad genom att dessa länder har kunnat utforma internationella institutioner så att “spelreglerna” gynnar dem själva. Även beroendeskolan menar att detta har skett på andra länders bekostnad, då det helt enkelt inte hade varit möjligt för dessa länder att nå det relativt höga välståndet om det inte vore för att det funnits andra länder som kunnat bistå med resurser och arbetskraft utan att ta en proportionerlig del av vinsten (Linklater 2013, s. 127). Denna ekonomiska trygghet som OECD-länder har anskaffat sig har möjliggjort ett arbete mot jämlikhet eftersom det har funnits tid, energi och resurser för befolkningen att arbeta för att förändra samhällets utformning. Detta ska inte tolkas som att OECD-länder är helt jämlika, vilket även framgår av OECD-ländernas spridning i resultatet. Tvärtom kan vi i modern tid se hur ojämlikheten ökar i OECD-länder som bland annat USA och Storbritannien (Therborn 2016, s. 84). I skandinaviska länder ökar också ojämlikheten, men inte i samma utsträckning. Therborn förklarar detta genom att hänvisa till arvet från arbetarrörelsen och socialdemokratins guldålder under större delen av 1900-talet i viss mån lever kvar än idag, även om han menar att Skandinavien ligger under “liberal belägring” (2016, s. 118).

En styrka med vår modell är dess generaliserbarhet och flexibilitet. Det är möjligt att undersöka relationen mellan vårt livskvalitetsindex och variabler som mäter andra sorters ojämlikhet såsom rasism, funkofobi och HBTQ-relaterat förtryck. Även här finns möjligheten att modellera för intersektionalitet på liknande vis. Dessa variabler går också att inkludera i vår redan existerande regression. Detta förutsätter naturligtvis att man accepterar våra operationaliseringar för livskvalitet – något som inte är självklart eftersom begreppet är, som tidigare nämnt, brett och öppet för tolkning. Eftersom vårt livskvalitetsindex utgår från Fuchs m. fl. forskning som baseras på politiska, sociala och ekonomiska förutsättningar, och Sens teori om välmående kan andra utgångspunkter leda till andra resultat och tolkas annorlunda. Vi valde som tidigare nämnt att

exempelvis inte inkludera Fuchs m.fl. (2020) miljödimension i indexet eftersom denna föll utanför uppsatsens fokus. Det är därför möjligt att det linjära sambandet hade blivit ännu starkare om vi valt att ha med även denna aspekt. Miljödimensionen hade kunnat ge oss en indikation på hur kvinnor och olika socioekonomiska grupper påverkas av ojämlikhet i förhållande till sin fysiska miljö. Fortsatta undersökningar skulle kunna testa denna idé vidare genom att använda exempelvis data närmre i tiden eller andra operationaliseringar.

En annan begränsning är att modellen inte visar inom vilka specifika indikatorer ett land inte presterar väl i eftersom själva konstruktionen av index bygger på att skapa ett aggregat och ger därför enbart bara en generell bild av ett lands livskvalitet. För att bättre kunna förstå vilka åtgärder som krävs för att höja ett lands livskvalitet behövs kunskap om landets prestation inom de olika dimensionerna i livskvalitetsindexet, samt vad landet bör göra för att förbättra sina *GII*- och *UED*-poäng. Denna uppsats har dock ingen ambition att ligga till grund för policybeslut, utan att visa hur sambandet mellan livskvalitet och ekonomisk samt könsrelaterad ojämlikhet tar sig uttryck. Vidare gör indexet antagandet att alla dess komponenter har en lika stor påverkan på livskvalitet och kan därför preciseras genom ytterligare forskning om de olika indikatorernas effekt på livskvalitet. Modellen hade alltså kunnat stärkas genom att, utifrån dessa undersökningar, vikta indexets komponenter så att de bättre reflekterar den effekt som just de har på livskvalitet.

Slutsatsen av vår studie är att livskvalitet försämras som resultat av att ojämlikhet agerar begränsande för kvinnors och resurssvaga människors capabilities att välja sina functionings, vilket tar sig uttryck i att länder med högre grad av ekonomisk och könsrelaterad ojämlikhet också har lägre livskvalitet. Trygghet, makt och möjligheter minskar när ojämlikheten ökar. Sens teori om capabilities och functionings kan hjälpa oss förstå hur detta påverkar människors livskvalitet eftersom de begränsningar som ojämlikhet innebär gör det svårare för vissa människor att leva i frihet och med makt över sitt eget liv. Att OECD-länder har en högre generell grad av livskvalitet är också ett tecken på en systematisk ojämlikhet även mellan länder, där högindustriella länder kan utnyttja sin dominant position i det internationella systemet för att anskaffa sig relativt välstånd på andra staters bekostnad.

10. Sammanfattning

Den här uppsatsen har undersökt förhållandet mellan ekonomisk och könsrelaterad ojämlikhet och deras påverkan på livskvalitet. Syftet med uppsatsen har varit att skapa en generell modell som visar hur livskvalitet påverkas negativt av dessa ojämlikheter och har argumenterat för en intersektionell analys eftersom att bara se till klass ignorerar kvinnors ekonomiska verklighet och att bara se till kön ignorerar socioekonomiska skillnader inom gruppen kvinnor. Detta undersöktes genom att skapa ett index för livskvalitet som utgår från variabler som är kopplade till utvidgandet av capabilities att välja functionings och mäter detta genom en regressionsanalys mot variabler som representerar ekonomisk ojämlikhet och könsrelaterad ojämlikhet.

Studien visade på ett relativt starkt linjärt samband mellan ojämlikhet och lägre livskvalitet och att högindustriella länder har en högre livskvalitet än övriga länder. Resultatet bekräftar att könsrelaterad och ekonomisk ojämlikhet agerar begränsande och att detta leder till lägre livskvalitet. Att högindustriella länder har högre livskvalitet förklaras, i enlighet med beroendeskolan, av att dessa länders dominanta position i det internationella systemet innebär att de kan utnyttja andra länders resurser och arbetskraft. Studien kunde inte säkerställa ett samband mellan livskvalitet och den intersektionella variabeln, vilket kan vara ett resultat av de operationaliseringar som gjordes, men vidhåller ändå vikten av att studera ojämlikheterna tillsammans eftersom resultatet ändå visade på en hög förklaringsstyrka när variablerna för ekonomisk och könsrelaterad ojämlikhet ingick i samma ekvation. Undersökningen kunde inte heller bevisa att olika grupper av länder upplever olika starka effekter på livskvalitet som resultat av ojämlikheterna. Detta kan bero på att indelningen av länder inte lämpade sig för att mäta olika effekter, alternativt för att ojämlikhet har en allmänmänsklig effekt. Vidare forskning bör utföra fokuserade studier i hur ojämlikhet ter sig i andra grupperingar av länder. Slutligen krävs fler regressionsanalyser med jämförbara ekonomiska och könsrelaterade aspekter för att även kunna mäta den intersektionella effekten av marginalisering.

Referenslista

Arruzza, C., Bhattacharya, T. & Fraser, N. (2019). *Feminism for the 99 percent: a manifesto*. London: Verso.

Audette, A. P. (2019). (E)Quality of Life: A Cross-National Analysis of the Effect of Gender Equality on Life Satisfaction. *Journal of Happiness Studies*, 20(7), ss. 2173–2188.

Burchill, S. (2013). Liberalism. I Burchill, S., Linklater, A. & Devetak, R. (red.) *Theories of International Relations*. 5. uppl., Basingstoke: Palgrave Macmillan, ss. 57–87.

Dahlberg, S., Sundström, A., Holmberg, S., Rothstein, B., Alvarado Pachon, N. & Dalli, C. M. (2021). *The Quality of Government Basic Dataset*, version Jan 21, University of Gothenburg: The Quality of Government Institute. doi:10.18157/qogbasjan21

D'Ambrosio, C., Jäntti, M. & Lepinteur, A. (2020). Money and Happiness: Income, Wealth and Subjective Well-Being. *Social Indicators Research*, 148(1), ss. 47–66.

Ehrenberg, J. & Ljunggren, S. (2006). *Ekonomihandboken*. 2. uppl. Stockholm: ETC förlag.

Evans, S., Banerjee, S., Leese, M. & Huxley, P. (2007). The Impact of Mental Illness on Quality of Life: A Comparison of Severe Mental Illness, Common Mental Disorder and Healthy Population Samples. *Quality of Life Research*, 16(1), ss. 17–29.

Fairhead, J., Leach, M. & Scoones, I. (2012). Green Grabbing: a new appropriation of nature? *Journal of Peasant Studies*, 39(2), ss. 237–261. <https://doi.org/10.1080/03066150.2012.671770>

Frank, R. H. & Bernake, B. S. (2007). *Principles of Macroeconomics*, 3. uppl. Boston: McGraw-Hill/Irwin.

Freidenvall, L. & Jansson, M. (2011). Spegel, spegel... I Freidenvall L. & Jansson M. (red.) *Politik och kritik: En feministisk guide till statsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur, ss. 9–27.

Friedman, M. (1968). The Role of Monetary Policy. *The American Economic Review*, 58(1), ss. 1–17.

Fuchs, D., Schlipphak, B., Treib, O., Nguyen Long, L. A., Lederer, M. (2020). Which Way Forward in Measuring the Quality of Life? A Critical Analysis of Sustainability and Well-Being Indicator Sets. *Global Environmental Politics*, 20(2), ss. 12–36.

Glaveski, S. (2018). The Case for the 6-Hour Workday. *Harvard Business Review*, 11 december. <https://hbr.org/2018/12/the-case-for-the-6-hour-workday>

International Foundation for Science (2017). *Gross national income per capita 2017, Atlas method and PPP*. <http://www.ifs.se/IFS/Documents/Application%20Forms/GNIPC.pdf> [2021-05-06].

Kassam, A. (2021). Spain to launch trial of four-day working week. *The Guardian*, 15 mars. <https://www.theguardian.com/world/2021/mar/15/spain-to-launch-trial-of-four-day-working-week>

Katz, N. (2002). The Impact of Pain Management on Quality of Life. *Journal of Pain and Symptom Management*, 24(1), ss. 38–47.

Linklater, A. (2013). Marx and Marxism. I Burchill, S., Linklater, A. & Devetak, R. (red.) *Theories of International Relations*. 5. uppl., Basingstoke: Palgrave Macmillan, ss. 113–136.

Mill, J. S. (2009). Ur Om Friheten. I Hallberg, P., Jansson, M. & Mörkenstam, U. (red.) *Tretton texter i politisk teori*. 2. uppl., Malmö: Liber, ss. 114–183.

OECD (2021). *Member countries*. <https://www.oecd.org/about/#> [2021-05-06].

Our World in Data (2017). *Average years of schooling*. <https://ourworldindata.org/grapher/mean-years-of-schooling-long-run?tab=table> [2021-04-23].

Peterson, V. S. (2014). How is the world organized economically?. I Edkins, J. & Zehfuss, M. (red.) *Global Politics: A New Introduction*. 2. uppl., London & New York: Routledge, ss. 363–384.

Sainsbury, D. (2011). Könnsregimer, skattepolitik och välfärdsstater. Ett komparativt perspektiv. I Freidenvall L. & Jansson M. (red.) *Politik och kritik: En feministisk guide till statsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur, ss. 173–189.

Salihu, H. M., Salinas-Miranda, A. A., King, L. M., Dongarwar, D., Yusuf, K. K., Ibrahimi, S., Ikedionwu, C. A., Lo Berry, E. (2019). Racism, Psycho-Social Stress, and Health-related Quality of Life. *International Journal of Maternal and Child Health and AIDS*, 9(1), ss. 73–76.
<https://doi.org/10.21106/ijma.339>

Sen, A. (1993). Capability and Well-Being. I Nussbaum, M. C. & Sen, A. (red.) *The Quality of Life*. Oxford: Oxford University Press, ss. 30–53.

Stolt, E. (2011). I ömsesidighetens namn. Sexualitet, våld och politik. I Freidenvall L. & Jansson M. (red.) *Politik och kritik: En feministisk guide till statsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur, ss. 95–114.

The Conference Board (2021). *Total Economy Database - Data: TEDI*.
<https://conference-board.org/data/economydatabase/total-economy-database-productivity>
[2021-04-22].

Therborn, G. (2016). *Ojämlighet dödar*. Lund: Arkiv.

True, J. (2012). *The political economy of violence against women*. New York, NY: Oxford University Press.

True, J. (2013). Feminism. I Burchill, S. & Linklater, A. (red.) *Theories of International Relations*. 5. uppl., Basingstoke: Palgrave Macmillan, ss. 241–264.

UNDP (2016). *Human Development Report 2016: Human Development for Everyone – Technical notes*. New York, NY: United Nations Development Programme.
http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf

UN Millennium Project. (2005). *Environment and human well-being: a practical strategy*. London: Routledge. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.4324/9781849773508>

Wendt, M. (2011). Landsfäder och småbarnsmammor: Mediala gestaltningar av kön och politik. I Freidenvall L. & Jansson M. (red.) *Politik och kritik: En feministisk guide till statsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur, ss. 115–134.

Åse, C. (2011). Individ utan innehåll. En feministisk kritik av liberala idéer. I Freidenvall L. & Jansson M. (red.) *Politik och kritik: En feministisk guide till statsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur, ss. 45–60.